

Preiketekst: Matt 26,17-29

Fyrste dagen i usyrdebrødshelga kom læresveinane til Jesus og spurde: «Kvar vil du vi skal stella til påskemåltidet for deg?»

Jesus svara: «Gå inn i byen, til den mannen de veit, og sei til han: Meisteren seier: Tida mi er nær; hjå deg vil eg halda påskemåltid med læresveinane mine.» Læresveinane gjorde som Jesus hadde sagt, og stelte til påskemåltidet.

Då det vart kveld, sette han seg til bords med dei tolv. Medan dei åt, sa han: «Sanneleg, det seier eg dykk: Ein av dykk kjem til å svika meg.» Då vart dei svært sorgfulle, og ein etter ein spurde dei han: «Det er vel ikkje eg, Herre?» Jesus svara: «Ein som har duppa i fatet saman med meg, han kjem til å svika meg. Menneskesonen går nok bort som det er skrive om han; men ve det mennesket som svik Menneskesonen! Det hadde vore betre for det mennesket om det aldri var født.» Då spurde Judas, han som sveik han: «Det er vel ikkje eg, rabbi?» «Du har sjølv sagt det,» svara Jesus.

Medan dei heldt måltid, tok Jesus eit brød, takka, braut det og gav det til læresveinane og sa: «Ta dette og et det! Dette er min lekam.» Så tok han ein kalk, takka, gav dei og sa: «Drikk alle av den! Dette er mitt blod, paktblodet, som vert utrent for mange til forlating for syndene. Eg seier dykk: «Heretter skal eg ikkje drikka av denne frukta frå vintreet før den dagen eg drikk henne ny saman med dykk i riket åt Far min.»

Slik lyder Herrens ord.

Mat handler om det mest grunnleggende i livet. Vi kan faktisk ikke leve uten. Hver dag innrammes av måltider, begynner i hvert fall med frokost og avsluttes med kveldsmat. Riktig nok en annen rytme når det er påskeferie, gjerne med påskegodt i tillegg. Nattverden handler om mat. I likhet med våre daglige brødskiver er nattverden mat vi trenger for livet. Men nattverden minner oss om at vi ikke bare er avhengig av at jorden gir sin grøde, men også av at Gud gir oss sin nåde.

Skjærtorsdag var Jesu time kommet nær. Hele hans liv var rettet mot dette som snart skulle skje. Den gang da Jesus ble døpt sa han til døperen Johannes: «Dette må vi gjøre for å oppfylle all rettferdighet.» Matt 3,15. Guds store prosjekt var å gjøre det mulig å være rettferdig, ikke bare når han dømmer rettferdig alle syndere i kraft av hva de selv er og har gjort. Det ville bety fortapelse for alle. Men at Gud også kan være rettferdig på den måten at han tilregner syndere som tror på Jesus, sin sønns rettferdige liv. Det siste betyr frelse.

Siden dåpen i Jordan sa Jesus: «Min time er ennå ikke kommet.» Jesus hadde en tidsplan. Det var en avgjørende time som skulle komme. Skjærtorsdag innledet et vendepunkt, nå var timen nær. Det var tydelig både at Jesus visste hva som kom og at han gruet seg. «En dåp må jeg døpes med; hvor tynget jeg er til den er fullført!» Luke 12,50.

Nå gikk Jesus inn til sitt siste måltid med disiplene. Han nærmet seg siste og avgjørende fase i sitt liv og i Guds frelsesplan. Dette måltidet skulle bli

til noe langt mer enn et vanlig jødisk påskemåltid. Det skulle bli en hellig handling, et sakrament for etterfølgere av Jesus gjennom alle tider.

Måltidet ble holdt på den første dagen i de usyrede brøds høytid. Vi forstår at det var et påskemåltid, men utypisk nok ble dette måltidet trolig holdt på kvelden før man vanligvis spiste påskemåltidet. Det er litt vanskelig å helt forstå dateringen da evangeliene formulerer seg ulikt, men det er godt mulig Jesus holdt sitt siste måltid kvelden før den dagen påskelammene etter tradisjonen skulle slaktes. Slik forstår vi tidsangivelsen hos Johannes. Følger vi denne tidsangivelsen betyr det da at Jesus ble korsfestet og drept samme dag som påskelammene ble slaktet i templet. Paulus skriver da også: «For vårt påskelam er slaktet, Kristus.» 1 Kor 5,7.

Det var mange ingredienser med i et slikt påskemåltid som Jesus holdt sammen med disiplene. Som i alle jødiske hjem, var det i påskemåltidet mat som skulle minne om utferden fra Egypt. Det var fire beger med vin. Vinen skulle minne om den gleden og friheten Israel var på vei mot i det lovede landet. Bitre urter skulle minne om trengslene i Egypt. Det usyrede brødet skulle minne om at de hadde hastverk. Det var ikke tid til å la deigen heve.

I følge jødisk tradisjon er vanlig, gjæret brød i påsken et symbol på synd. I jødiske hjem var det veldig nøye kontroll med at ingen surdeig var igjen på kjøkkenet. På samme måten som jødene strevde for å få ut alt syret brød av hjemmene sine i uka før påske, skal alle troende streve for å få synd vekk fra sitt liv. Det er symbolikken. Denne jødiske oppfatningen gir også Paulus uttrykk for i 1Kor 5,8: «Så la oss holde høytid, ikke med gammel surdeig av ondskap og synd, men med renhets og sannhets usyrede brød.» Det er derfor nattverdsbrødene er flate. De er uten hevemiddel.

Den viktigste ingrediensen var påskelammet. Det skulle minne om at Gud hadde berget livet til sitt folk ved hjelp av blodet fra lammet som var smurt på dørstolpene og dørbjelken i huset den gang da Gud befridde israelittene fra fangenskap i Egypt. Hvert år siden jødene fikk sitt land, ble påskelammene slaktet i templet, fettene ble brent og blodet ble ofret på alteret, og ikke noe bein måtte brytes. Det var skikken. I dette påskemåltidet Jesus nå holdt, ser det ut til at påskelammet manglet.

Måltidet ble holdt med usyret brød og med vin, og med alt som ellers hørte til, men altså trolig uten påskelam. I alle fall hører vi ikke om noe påskelam i bibeltekstene om nattverden, men det kommer likevel til syne. Under måltidet tar så Jesus det usyrede brødet. Etter skikken bryter han det. Så skulle han etter tradisjonen sagt at dette er trengselens brød, men Jesus sier: «Ta dette og ét det! Dette er mitt legeme.» Så tar han kalken med vin. På samme måte som med brødet gir han vinen en ny betydning som passer sammen med den han gav brødet. Før Jesus rakte dem kalken med vin, sa han: «Drikk alle av den! For dette er mitt blod, paktens blod, som utøses for mange til syndenes forlatelse.»

Så ser vi at måltidet som så ut til å være uten offerlam, likevel og ganske sikkert uventet for disiplene, inneholdt et offerlam. Ved ofring ble alltid blodet skilt fra kroppen. Det gjelder påskeofferet, det gjelder synd- og sonofferet. Jesus fremstiller seg selv denne kvelden som et offer til Gud,

som et påskelam, eller som et offer som skulle sone for synd. Som et sonoffer var også Jesu legeme og blod i to elementer.

Det var nok en ubehagelig tanke for disiplene å skulle drikke paktens blod. Ikke siden Sinai-pakten ble inngått på Mose tid, hadde folket fått del i blodet. Det skjedde den gangen ved at blodet fra offerdyret ble stenket på folket. Vi ser her at Jesus innstifter en ny pakt i rammen av det gamle påskemåltidet. Denne gangen er Jesus selv det Guds lam som bærer verdens synd og som ofres som en soning for alt dette.

Denne nye pakten avløste den gamle, og nattverden er det nye pakts måltid. I konkret og håndgripelig form gis syndenes forlatelse som mat og drikke til syndere som tar imot. Brødet er ikke lenger bare brød, og vinen er ikke lenger bare vin. I kraft av Jesu ord er nattverden et sakrament, en hellig handling som gir himmelrikets gaver til den som tar imot. Som dåpen først, kobler også nattverden opp mot Jesu offer på Golgata. Begge sakramentene som Jesus har gitt oss har det til felles at de gir oss nåde, syndenes forlatelse og evig liv.

Nattverden er ikke et ekstratilbud for spesielt interesserte. Jesus forutsatte i innstiftelsen at nattverden ble brukt og mottatt igjen og igjen. I Apostlenes gjerninger står det oppsummert hva som kjennetegnet den første kristne menigheten: «Trofast holdt de seg til apostlenes lære og samfunnet, til brødsbrytelsen og bønnene.» *Apg 2,42*. Slik også for oss. Å motta nattverden, eller brødsbrytelsen hører med til å være kristen. Vår himmelske Far har inngått en hellig pakt med oss. Til den hører dåpen og nattverden.

Skjærtorsdag pekte nattverden fram mot det offeret som skulle gis langfredag. For oss peker nattverden tilbake på det samme offeret som er fullbrakt. I den hellige handlingen bringer det nær; se, alt er ferdig! Så sier Jesus til sist: «Fra nå av skal jeg ikke drikke av denne vintreets frukt før den dag jeg drikker den ny sammen med dere i min Fars rike.»

Nattverden peker fram mot den dagen da Jesus skal møte sin frelste skare i det fullendte Guds rike, også da skal det være til måltidsfelleskap. Bibelen utstråler en helt egen forventning og glede alle steder der dette omtales. La oss dele Jesu glede og se fram til denne dagen med forventning.

Ære vere Faderen og Sonen og Den Heilige Ande, som var og er og vera skal éin sann Gud fra æve og til æve.